

Summary: Overnight roosting of the Great Tit *Parus major* in snow. Between 12 and 26 February 2010, in Bartoszewo (10 km north of Szczecin, NW Poland) regular overnight roosting in snow was observed in the Great Tit *Parus major*. Two entrance holes were found, placed ca 3 m apart from each other, placed over the drainpipe – the layer of snow in the drainpipe was about 25 cm thick. First roost was noticed (possibly birds roosted there also before) when the temperature was about -10°C . Later, birds spent nights there when the temperature was higher, -1°C . Birds arrived at the roosting place 30–60 min. before darkness. In the case of slips of snow or heavy snowfall causing burial of the shelter or just hiding the entrance hole, tits rebuilt it three times in the same places. During the rebuilding the birds entered and exited the openings several times, but they never were observed carrying out clumps of ice or snow in their bills. When the roost was occupied other birds were chased away if they attempted to enter it (one such observation). Roosting in the snow is a norm in galliforms which live at high latitudes; it has been, however, rarely described in passerines.

Literatura

- Kamieniarz R. 2002. Cietrzew. Monografie Przyrodnicze. Lubuski Klub Przyrodników, Świebodzin.
- Korhonen K. 1981. Temperature in the nocturnal shelters of the redpoll (*Acanthis flammea* L.) and the Siberian tit (*Parus cinctus* Budd.) in winter. Ann. Zool. Fenn. 18: 165–168.
- Marjakangas A. 1990. A suggested antipredator function for snow roosting behaviour in The Black Grouse *Tetrao tetrix*. Ornith. Scand. 21: 77–78.
- Matsuoka S., Kudo M. 2009. Imprisonment by glaze ice may have caused the death of a cavity-roosting marsh tit (*Parus palustris*). Bulletin of FFPRI, 8, 2(411): 149–155.
- Pruitt W.O. 2005. Why and how to study a snowcover. Canadian Field-Naturalist 119: 118–128.
- Sosnowski J., Tabor J. 2007. Przypadek nocowania kosa *Turdus merula* w śniegu. Kulon 10: 1–2.
- Sulkava S. 1969. On small birds spending the night in the snow. Aquilo, Series Zoologica 7: 33–37.
- Website about the weather: Freemeteo.com: <http://freemeteo.com/>
- Website about the weather: TuTiempo: <http://TuTiempo.net/>
- Website of University of Oulu: Nortnature: <http://www oulu.fi/northnature/english/talvikansio/talvikansio1.html#lumi>
- Website of Finnish ornithology blog: <http://www.ollikorhonen.com/wordpress/?p=514>
- Velky M., Kanuch P., Kristin A. 2001. Selection of winter roosts in the Great Tit *Parus major*: influence of microclimate. J. Orn. 151: 147–153.
- Welty J. 1962. The Life of Birds. Philadelphia–London.
- Zonov G.B. 1967. On the Winter Roosts of Paridae spp. in Cisbaikal. Ornithologiya 8: 351–354.

Katarzyna Jarska, Dariusz Wysocki

Katedra Anatomii i Zoologii Kręgowców, Uniwersytet Szczeciński
Wąska 13, 71-415 Szczecin
darekw@univ.szczecin.pl

Pierwsze stwierdzenie szlamca długodziobego *Limnodromus scolopaceus* w Polsce

W dniu 29.10.2009 roku w godzinach popołudniowych, podczas kontroli kompleksu stawowego Przeręb koło Zatora (woj. małopolskie), zauważyłem w odległości ok. 150 m szlamca długodziobego *Limnodromus scolopaceus*. Ptak przebywał na błotnistym dnie stawu Nad Rzeką, z którego właśnie spuszczone wodę i odłowiono ryby. Na stawie żerowały także czajki *Vanellus vanellus* (ok. 200 os.) i dwa biegusy zmienne *Calidris alpina*. Podczas pierwszej obserwacji trwającej ok. 2 godziny (aż do zmroku), po dokładnym przyjrzeniu się lotkom trzyczęściowym, oznaczyłem ptaka do gatunku. Ptak przebywał w tym miejscu do 1.11.2009, kiedy to przed południem odleciał razem z czajkami. Po upowszechnieniu in-

Fot. 1. Szlamiec długodzioby *Limnodromus scolopaceus*, stawy Przeręb, październik 2009 (fot. J. Betleja) – Long-billed Dowitcher, Przeręb fishponds, October 2009

długi dziób, małą głowę i duży, pękaty korpus. Nogi były żółtawe. Upierzenie z wierzchu w ogólnym tonie szarawe, z jednolicie szarawą głową i piersią. Widoczna była wyraźna, jasna brew. Brzuch białawy. Lotki trzecieorędowe z jednolicie ciemnym wnętrzem i ostro odgraniczonym, wąskim, płowym obrzeżeniem. Ogon prążkowany w gęste, wąskie, czarniawe paski. Kuper i dół pleców białe, dobrze widoczne w locie jako klinowata plama. W locie widoczne były także białawe zakończenia lotek drugorzędowych. Część pokryw i barkówek była jednolicie szarawa, a niektóre brązowawe, co wskazywało na to, że jest to ptak przepierający się z szaty juwenalnej do immaturalnej.

Podczas wszystkich obserwacji szlamiec najczęściej intensywnie żerował w mokrym błocie i kałużach na środku stawu. Okresowo odpoczywał nieruchomo przez kilkanaście minut, zakładając dziób na plecy. Kilkakrotnie zrywał się do lotu razem z czajkami, ale zwykle wracał w to samo miejsce. Głos wydawał jedynie w locie. Była to jedna sylaba „czik” wydawana w odstępach 1–2 sekund.

Dokumentację stwierdzenia wykonałem z zastosowaniem techniki digiscopingu, aparatem Samsung NV 100 HD, przez lunetę Swarovski AT 80 HD z okulem o powiększeniu 30×. Nagranie głosu przelatującego ptaka dokonałem dyktafonem Olympus DW-360. Rejestracja video została udostępniona w internecie w serwisie YouTube jako kilka krótkich ujęć z podaniem dokładnej daty i miejsca obserwacji.

Opisana obserwacja szlamca długodziobego jest pierwszym w Polsce udokumentowanym stwierdzeniem tego gatunku. W latach 1977–1990 na Śląsku i w zachodniej Polsce pięciokrotnie obserwowano ptaki oznaczone jedynie do rodzaju *Limnodromus* sp. (Tomiałojc & Stawarczyk 2003). Niewykluczone, że ten sam niedojrzały osobnik był obserwowany tydzień wcześniej na Węgrzech koło miejscowości Csongrád, 370 km od stawów Przeręb, skąd zniknął kilka dni przed stwierdzeniem w Polsce (www.birding.hu). Jesienią 2009 roku w Europie zanotowano więcej pojawów tego gatunku. Szlamiec długodzioby był widziany w Irlandii, Estonii, Portugalii, Francji, Holandii i we Włoszech (www.tarsiger.com). Najwięcej stwierdzeń miało miejsce w Wielkiej Brytanii, gdzie w okresie od 12.09 do 13.11.2009 widziano aż 12 różnych osobników i był to dotychczas najobfitszy sezon w obserwacji tego gatunku (Hudson et al. 2010).

Summary: First record of the Long-billed Dowitcher *Limnodromus scolopaceus* in Poland. In 29 October 2009, a juvenile Long-billed Dowitcher was observed and photographed at Przeręb fish ponds near Zator in Małopolska region. The bird was observed by many observers until 1 November. Description of the bird is given and occurrence of the species in 2009 in Europe is discussed. This ob-

servation was the first documented record for Poland, accepted by the Polish Avifaunistic Commission.

Literatura

- Hudson N. and Rarities Committee. 2010. Report on rare birds in Great Britain in 2009. *British Birds* 103: 562–638.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Jacek Betleja

Dział Przyrody, Muzeum Górnoląskie
pl. Jana III Sobieskiego 2, 41-902 Bytom
betleja@muzeum.bytom.pl

Drugie stwierdzenie szlamca długodziobego *Limnodromus scolopaceus* w Polsce

Dnia 29.09.2011 w godzinach popołudniowych prowadząc obserwacje ptaków na stawach rybnych w Objezierzu (pow. obornicki, woj. Wielkopolskie), zaobserwowałem młodego szlamca długodziobego *Limnodromus scolopaceus*. Ptaka żerującego na mulistym dnie stawu w towarzystwie kilku kszyków *Gallinago gallinago* zauważyłem z grobli z odległości około 300 metrów. Podczas próby podejścia na mniejszą odległość, różnogatunkowe stadko siewkowców spłoszyło się i przeleciało w poblizsze miejsca, z którego przyszedłem. Udając się tam, już z daleka w grupie czajek *Vanellus vanellus*, brodzieców śniadych *Tringa erythropus*, kwokaczy *T. nebularia* oraz batalionów *Philomachus pugnax* odnalazłem charakterystyczną sylwetkę. Ptaka obserwowałem przez lornetkę 10×42 oraz lunetę 30×60 w sprzyjających warunkach atmosferycznych, ze słońcem, z odległości 80–100 m. Przy użyciu telefonu komórkowego wykonałem przez lunetę kilka zdjęć dokumentacyjnych bardzo niskiej jakości. Informację o odkryciu ptaka telefonicznie przekazałem kilku znajomym obserwatorom. Po 20–30 minutach obserwacji ptak wraz z innymi siewkowcami odleciał w inną część stawu. Po pojawieniu się pierwszych obserwatorów i ponownieniu poszukiwań, jeszcze przed zmierzchem części z nich udało się go zaobserwować w locie. Następnego dnia ptak został ponownie odnaleziony i był obserwowany wielokrotnie w tym miejscu aż do 17.10.2011 (www.clanga.com).

Opisywany ptak zachowaniem oraz sylwetką w locie najbardziej przypominał kszyka z wystającymi poza ogon nogami. Wielkością był zbliżony do kwokacza, jednak z grubszą szyją i mniej wysmukłą sylwetką. Dziób prosty i długi, dwukrotnie dłuższy niż głowa. Nogi barwy zielonoszarej, krótsze niż u rycyka. Ogólny ton upierzenia brązowoszary. Na głowie wyraźnie widoczna jasna brew sięgająca od nasady dzioba aż za oko. Pierś szarawa, bez kreskowania. Pióra płaszcza z wyraźnie ciemniejszymi środkami tworzyły łuskowaty wzór. Lotki trzeciorzędowe jednolicie szare, pozbawione jakichkolwiek wzorów. Pokrywy podogonowe białawe z wyraźnym, ciemnym kreskowaniem. W locie u ptaka widoczny biały klin na plecach, mniejszy jednak niż u kwokacza oraz delikatny, biały pasek terminalny na skrzydłach. Żerując ptak brodził po boki ciała w wodzie i przez większą część czasu trzymał w niej zanurzoną głowę.

Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej i jest drugim udokumentowanym stwierdzeniem szlamca długodziobego w Polsce. Pierwszej obserwacji niedojrzałego osobnika tego gatunku dokonano w dniach 29.10–01.11.2009 na stawach pod Zatorem (Betleja